

Rapport da gestiun e quen 2021

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Introducziun

Il quen annual 2021 se presenta legrevlamein sur la media dils davos tschun onns. Era uonn havein nus en cumparegliaziun cul preventiv in avanzament dètg positiv, quei ch'ei en mintga cass da beneventar. Cunquei ch'il preventiv 2022 ei vegnius calculaus pli datier alla realitad ed allas cefras effectivas, vegn il resultat final dil quen annual 2022 segiramein a s'avischinar pli

datier al preventiv e las differenzas vegnan el futur a sesminuir. Quella nova metoda da calculaziun ei buca pli aschi restrictiva, ei lu perencunter cumbinada cun in pli pign spazi da reserva per eventualas expensas nunprevidas.

Medemamein se presenta era il quen d'investiziun. Il preventiv aveva previu investiziuns ella summa totala da varga 8 milliuns francs. Effectivamein han ins investau strusch 3 milliuns francs. D'in maun ha quei da far cun grondas investiziuns ch'ins ha buca aunc entschiet (p.ex. Center Fontauna), da l'auter maun cun la munconza da resursas personalas per saver realisar tut las investiziuns ch'ins aveva previu. El futur vegn la suprastanza communal ad haver aunc ina pli critica egliada sil quen d'investiziun ed emprova era cheu, sin fundament dils novs principis dil plan da finanzas, da calcular taluisa, che las resursas ch'ei a disposiziun vegnan nezegiadas aschi optimalmein ed effectivamein sco pusseivel. Cun far las investiziuns necessarias garantin nus in bien e progressiv svilup en nossa vischnaunca. Quei pretenda ina sauna planisaziun dallas finanzas e dallas resursas personalas che stattan a disposiziun.

L'atgna finanziaziun semuossa uonn sur 2.6 milliuns francs. Quei ei legreivel. Denton stuess quell'impurtonta cefra da clav el futur aunc esser pli aulta. Leu schai la gronda sfida dalla vischnaunca da Mustér. La suprastanza communal sesprova cun tutta forza e cun grond'attenziun da sviluppar vinavon la vischnaunca, aschia ch'ella vegn a saver augmentar el futur consequentamein las entradas annualas. L'atgna finanziaziun duei vinavon crescher. Cun la reduenziun dil pei da taglia per 10% vegn la vischnaunca en in emprèm pass denton a stuer mirar co il quen annual sesviluppescha cun meins entradas da rodond frs. 350'000.--.

Il bien resultat dil quen 2021 dat la pussevkladad da far in ulteriur deposit dad 1.2 milliuns francs ella prefinanziaziun dil project innovativ dil Center Fontauna. Quei ei per la vischnaunca da Mustér in grond avantatg. Plinavon vegn amortisau cumpleinamein las vias cantunalas surpridas dil model da quen vegl. Quella prefinanziaziun sco era las amortisaziuns supplementaras vegnan ad esser in levgiament pils ulteriurs quens annuals.

Cul niev plan da finanzas ed ils novs principis d'elaborar il preventiv vegn la suprastanza communal a saver dar in bien equilibr denter segirar in saun tenercasa dallas finanzas e tuttina far las investiziuns necessarias per garantir el futur il svilup progressiv ed augmentar l'attractivdad en nossa vischnaunca.

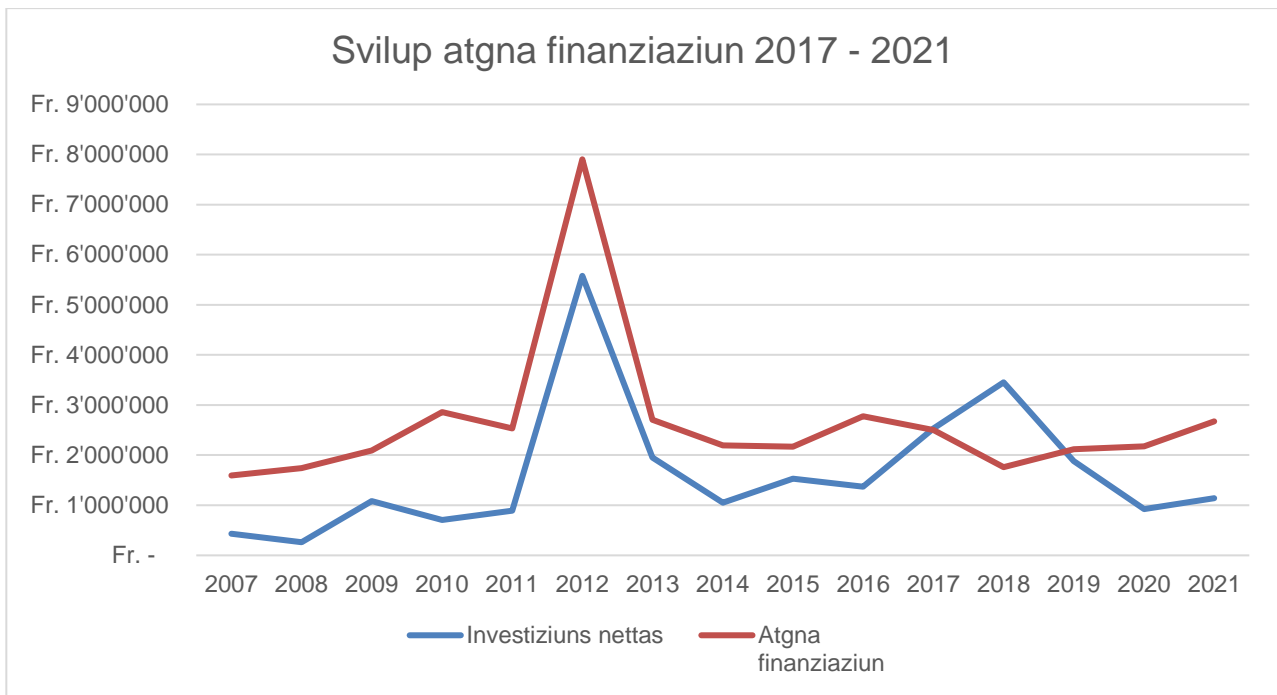
La suprastanza communal selegra d'astgar presentar uonn in bien quen.

Revisiun externa

La revisiun externa dil quen communal, dil Center Fontauna e dalla meglieraziun ei succedida sco ils onns precedents entras Confidar Fiduziaria SA. Ils revisurs Gion Friberg e Gabriel Derungs han confirmau en in rapport detagliau per mauns dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal ch'il quen seigi vegnius menaus correctamein tenor las prescripziuns cantunalas e communalas sco era las directives generalas dalla presentaziun dalla contabilitad. Sin fundament dil pareri dalla revisiun externa e dallas examinaziuns dalla cumissiun da gestiun ei il quen vegnius repassaus comunablamein dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal. Omisdus organs recamondan al cussegl da vischnaunca d'approbar il quen 2021.

Remarcas generalas tiel quen 2021

Il nivel dall'atgna finanziaziun 2021 ha enviers igl onn da quen 2020 legreivlamein saviu vegnir augmentaus per bunamein in miez milliun francs ed ei cun 2.671 milliuns francs buns. Ils motivs principals pil meglier resultat ein cunzun d'anflar en dapli recavs che budgetau.

Il quen da gudogn e sperdita 2021 siara cun cuosts da frs. 17'147'496.96 e recavs da frs. 17'306'632.52. Ordlunder resulta ina surpli da recavs da frs. 159'135.56.

La supponida reducziun dils recavs da taglia muort COVID-19 ei legrevlamein buca daventada realitad. Aschibein tier las taglias communalas generalas sco era tier las taglias specialas ein ils recavs schizun s'augmentai en cumparegliaziun cul quen 2020. El quen 2022 vegn quei probablamein buca pli ad esser il cass, pertgei el proxim quen communal s'effectuescha per l'emprena ga la reducziun dil pei da taglia da 10 %.

Il quen d'investiziun siara cun cuosts da frs. 2'712'173.71 e recavs da frs. 1'570'698.15, pia investiziuns nettas da frs. 1'141'475.56. Las grondas investiziuns pertuccan l'economia publica (meglieraziun, vias forestalas, senda Cuolm da Vi - Stgeinas), ils emprests al Center Fontauna pil project cumplessiv e pils indrezs da protecziun encunter il fiug ellas localitads dalla protecziun civila sco era las sanaziuns dalla Via Aletta/Pardi, dalla Via Run e dalla Via Funs-Dado sco era da differentas canalisaziuns.

Rapport da gestiun

Il rapport da gestiun informescha detagliadamein davart l'activitad dallas autoritads communalas. Il cussegl da vischnaunca retscheiva la versiun provisoria.

Malgrad l'ediziun dalla nova gassetta communal d'informaziun "Detg denter nus" quater gadas ad onn, ha la suprastanza communal decidu d'edir e reparter era uonn il rapport da gestiun ella fuorma usitada. El rapport da gestiun vegn resumau las activitads dils differents departaments communal duront in onn calendar. Cheutras ha il rapport da gestiun era ina funcziun d'ina cronica che anfla la via en differentes archivs.

Survesta dallas cefras indicativas

		Quen 2021	Preventiv 2021	Quen 2020
Atgna finanziaziun	frs.	2'671'178	frs. 401'300	frs. 2'176'157
Deivet net absolut	frs.	587'150	frs. 6'886'823	frs. 942'523
Deivet net per habitont	frs.	287	frs. 3'366	frs. 461
Grad d'atgna finanziaziun		234.01 %	6.32 %	236.36 %
Quota d'atgna finanziaziun		16.40 %	2.65 %	14.12 %
Quota dil survetsch da capital		7.67 %	5.60 %	6.57 %
Quota da debitaziun dil tscheins		0.35 %	0.54 %	0.42 %

Ils daners d'emprest ein enviers igl onn vargau s'augmentai per frs. 875'000.-- e muntan per la fin 2021 a frs. 13'125'000.--.

Midadas enviers il preventiv

El decuors digl onn 2021 han las instanzas communalas concediu suandonts credits che svieschan dil preventiv 2021:

Quen da gudogn e sperdita

cto.	expensas	entradas	intent	gremi
0110.3102.01	30'000.00		Edir gasettina "Detg denter nus"	sp
0120.3113.00	9'000.00		Laptops ed adressas da mails per la suprastonza communal	sp
1500.3612.00	10'100.00		Barschaments e seracass	di
3411.3632.00	76'800.00		Center Fontauna, indemnisaziun da direzia coronavirus	sp
3420.3131.00	80'000.00		Project Metron AG: augmentar l'attractivitat dil center dil vitg	sp
3500.3636.00	500.00		Sanaziun baselgia da Nossadunna dalla Glisch, Trun	sp
4320.3109.00	10'000.00		Coronavirus: Campagna da tests en menaschis	sp
6150.3149.00	11'000.00		Sanaziun reit electrica illuminaziun publica Via Gonda	di
6220.3612.00	5'000.00		MGB: Colligiaziun da traffic, bus denter Sedrun e Mustér	sp
7301.3130.05	4'000.00		Incaricas Swiss Recycling 2021	sp
7301.3130.05	8'100.00		Center da rimnada Raveras: Credit per planisar il project d'engrondaziun	sp
7301.3144.00	5'300.00		Preproject center da rimnada Raveras	sp
7301.3144.00	4'000.00		Fegl sgulont ed inscripziuns niev temps d'avertura Center da rimnada Raveras	sp
7301.3111.00	13'000.00		Installar moloc a Disla	sp
7301.3111.00	13'000.00		Installar moloc a Madernal/Pardomat	sp
7790.3614.00	24'000.00		Uniun fallun e cascharia Disla: contribuziun supplementara per tualetta publica	sp
7900.3131.00.01	18'000.00		Preparaziun plan general d'avertura "Punt pendentia Rein"	sp

8201.3130.00	80'000.00		Lavurs da tiarzas personas tgira digl uaul da schurmetg	sp
8205.3130.00	10'500.00		Plaz da semenar via meglieraziun Madernal-Disla	di
8250.3199.00	23'000.00		Acquist da terren d'uaul a Cavorgia e Ruosna	sp
8400.3134.00.05	21'500.00		Plazza da grillar Mumpé Tujetsch, providiment d'aua	sp
8400.3635.02	18'500.00		Bus local da stad 2021	sp
8500.3635.02	80'000.00		Indemnisaziuns consequenzas coronavirus	sp
	555'300.00		Total credits supplementars e posteriurs	
		555'300.00	Surpli expensas supplementaras e posteriuras netto	
	255'100.00		Surpli entradas tenor preventiv 2021	
	300'200.00		Surpli expensas tenor preventiv 2021 incl. credits supplementars e posteriurs	

Legenda:

di = direcziun communal
sp = suprastanza communal
cv = cussegl da vischnaunca
cdv = cuminonza da votants

Quen d'investiziun

<i>cto.</i>	<i>preventiv</i>	<i>credit concediu</i>	<i>differenza</i>	<i>intent</i>	<i>gremi</i>
1620.5040.00	0.00	385'000.00	385'000.00	Center Fontauna: indrezs protecziun encunter fiug	cv
6150.5010.24	180'000.00	98'500.00	-81'500.00	Renovaziun Via Acletta/Pardi viers Acletta Petschna	sp
8205.5010.00	100'000.00	67'600.00	-32'400.00	Avertura Val Sogn Placi-Fuortga-Fistatg Lartg	sp
8400.5010.07	0.00	16'800.00	16'800.00	Project renovaziun e sanaziun senda da bikes	di
	280'000.00	567'900.00	287'900.00	Total credits supplementars	
			287'900.00	Surpli expensas supplementaras netto	
			6'057'700.00	Surpli expensas tenor preventiv 2021	
			6'345'600.00	Surpli expensas tenor preventiv 2021 incl. credits supplementars	

Entginas explicaziuns tiel quen da gudogn e sperdita

Cuosts da paga

La fin 2021 ha la suprastanza communal engraziu allas collaboraturas ed als collaboratur da administraziun communal, digl uffeci infrastruttura e baghegiar sco era dil menaschi tecnic per lur engaschi extraordinari e lur flexibilitad en connex cul coronavirus. Entras remunerar quei engaschi cun ina summa da renconuschientscha schaian ils cuosts tier singuls contos da paga sur la summa budgetada.

<i>0290.4210.00 Lubientschas da baghegiar</i>	L'aulta activitad sil sector da construcziun sco era entgins gronds objects (p.ex. Center Fontauna, casa da parcar Catrina, surbaghegiada a Latis) ha in effect positiv sin las taxas per lubientschas da baghegiar.
<i>0290.3144.00 Mainteniment</i>	Ina finamira strategica ei d'analisar 2022 il basegns dil spazi e dil diever dalla casa communal. Per quei motiv ei vegniu desistiu da remplazzar il tschabergal ed installar in ascensur da scala en casa communal.
<i>1500.3612.01 Cumpart cuosts Pumpiers Sursassiala</i>	Sebasond sils statuts vertents vegnan ils cuosts per las localitads ellas treis vischnaucas vinavon integrai el quen dils Pumpiers Sursassiala e buca finanziariai da mintga singula vischnaunca.
<i>2 Scolaziun e formaziun</i>	Ils organs dalla scola populara administreschan cun bien senn da responsabladad ed in egl allert il menaschi e las finanzas da lur impurtonta sparta.
<i>3411.3632.00 Cumpart cuosts CF</i>	Cunquei ch'il Center Fontauna ei in menaschi public ha el buca obteniu dil cantun Grischun in'indemnisaziun da direzia (Härtefall-entschädigung) en consequenza dallas mesiras per cumbatter COVID-19. Consequentamein ha la suprastanza communal concediu in corrispudent credit posteriuir per ulivar la sperdita da recavs.
<i>3411.3893.00 Deposit en prefinanziaziun CF</i>	En vesta al bien resultat dil quen da gudogn e sperdita 2021 ha la suprastanza communal decidiu da far in ulteriur deposit dad 1.2 milliuns francs ella prefinanziaziun dil Center Fontauna. La prefinanziaziun s'augmenta cheutras sin 4.6 milliuns francs e descarga ils futurs quens communal.
<i>6150.3141.01 Survetsch d'unviern</i>	Ils collaboraturs dil menaschi tecnic prestan grondiusa lavur en connex cun la dismessa da neiv. Quei servis e las grondas nevadas durant igl unviern 2021/2022 s'effectueschan denton els cuosts pil survetsch d'unviern.
<i>6150.3300.00 Amortisaziuns ordinarias</i>	Igl augment dallas amortisaziuns ei d'attribuir alla davosa amortisaziun ordinaria supplementara dallas vias cantunalas (vegl) da frs. 323'646.50 sco era dall'amortisaziun completa dalla Via Nova da frs. 233'996.12 (mira cefra 9.1 dall'annexa tiel quen 2021).
<i>7201.3300.00 Amortisaziuns ordinarias</i>	Entras ina bun'activitad da construcziun ha la vischnaunca incassau ils davos dus onns dapli taxas da colligiaziun ch'ils onns avon. Cun las taxas da colligiaziun vegnan investziuns bilanzadas el conto 14032 amortisadas. Quei ha lu per consequenza che las amortisaziuns budgetadas sesminueschan. Ordlunder resulta ina pli aulta summa che sa vegnir scretta dabien al conto d'ulivaziun (cto. 7201.3510.01; bilanza cto. 29002.01).
<i>7301 Dismessa da rumien</i>	La nova legislaziun davart l'economisaziun dils rufids vala naven da 2023. La finanziaziun speciala dalla dismessa da rumien siara la fin 2021 cun in surpli da cuosts da frs. 75'818.45 (cto. 7301.4510.00). Il manco sil conto da bilanza dalla finanziaziun speciala da rumien s'augmenta cheutras per la fin 2021 sin frs. -89'228.50 (cto. 29003.01).

8500.3635.02 <i>Indemnisaziuns consequenzas coronavirus</i>	Nov menaschis da Mustér, ch'ei stai pertuccai fermamein dallas consequenzas dil coronavirus e che han retschiert dil cantun Grischun in'indemnisaziun per cass da direzia (Härtefallentschädigung), ha la vischnaunca susteniu finanziamein cun total frs. 77'034.90.
9100.4000.00 <i>Taglia sin entrada</i> 9100.4001.00 <i>Taglia sin facultad</i>	Egl onn da quen 2021 ein ils quens provisoris digl onn 2021 cudischai. Quels quens ein vegni tarmess el decuors dil schaner 2022. Plinavon ein cunteni el quen 2021 tuttas differenzas ch'ei sedadas durant igl onn 2021 denter quens definitivs e quens provisoris da taglia dad onns vargai. Cunzun tier persunas cun activitad da gudogn independenta san quei esser differenzas da plirs onns.
9101.4021.00 <i>Taglia sin schischom</i>	La calculaziun dalla valeta da taglia dil schischom succeda a basa dil schazetg dall'immobilia. Cunquei ch'ils schazetgs s'entardan meinsvart, sa ei capitar che la taglia sin schischom da plirs onns ei cudischada en in onn da quen. Aschia ei quei era il cass tiel quen 2021, nua che varga frs. 100'000.-- pertuccan onns vargai.
9101.4023.00 <i>Taglia sin scumiada da maun</i>	La fiera d'immobiliarias flurescha actualmeins. Quei s'effectuescha en in marcant augment dalla taglia sin scumiada da maun.
9630.4411.00 <i>Recav vendita da facultad finanziala</i>	Sco menziunau en cefra 7 dall'annexa al quen 2021 ha la vischnaunca surschau a Caschuarz la parcella 541 (338 m ²) en dretg da baghegiar. Per quei motiv ei quei terren vegnius bilanzaus cun frs. 84'500.-- (cto. 10800.01).

Indicaziuns tiel quen d'investiziun

Las investiziuns nettas dad 1.14 milliuns francs schaijan 5.2 milliuns francs sut il preventiv. Entginas investiziuns previdas han per differents motivs buca saviu vegnir realisadas. Aschia ei p.ex. aunc buca vegniu entschiet 2021 cun las lavurs da construcziun vid il project cumplessiv dil Center Fontauna. Plinavon ein sanaziuns da vias communalas sco la Via Raveras ni la Via Cons s'entardadas ed ulteriurs projects (project Centrum Vitg, fermadas traffic public, concept da parcadis e traffic) han muort munconza da resursas persunalas stuiu vegnir refretgs. Cunquei che las Pendicularas Mustér han aunc buca realisau la tiarza etappa dils indrezs da far neiv, ha la vischnaunca aunc buca giu da pagar sia davosa cumpart d'in miez milliun francs.

Il preventiv dil quen d'investiziun cuntegn mintgamai investiziuns gia decididas e quellas aunc previdas. Concernent las investiziuns previdas decida mintgamai aunc l'istanza cumpetenta davart il credit effectiv. Cheutras sa ei dar el decuors digl onn da quen correcturas el preventiv che vegnan marcadas cun ina steila. Per la controlla dils cuosts d'investiziun resp. da projects ei la controlla da credits impurtanta.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

p r o p o n a

la suprastonza communalal al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar il rapport da gestiun ed il quen 2021;
2. da far in deposit dad 1.2 milliuns francs ella prefinanziaziun per la sanaziun cumplessiva dil Center Fontauna;
3. da suttametter il quen 2021 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communalal.

Suprastonza communalal Disentis/Mustér

Il president:

Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 11 d'avrel 2022

Document cuntenend:

- survesta dil quen 2021
- quen da gudogn e sperdita 2021
- quen d'investiziun 2021
- bilanza pils 31-12-2021
- quen dalla circulaziun dils mieds finanziaals 2021
- quen e bilanza dil Center Fontauna 2021
- quen dalla meglieraziun funsila 2021
- annexa al quen 2021
- rapport dalla cumissiun da gestiun

Plinavon:

- sboz dil rapport da gestiun 2021